

Fáradt olajjal bekent kapu megütő szaga, sötét barnája a vadul hajtó zöldben. Udvar mögött kis patak, melyre ráhelyezett pár deszka. A vízbe való beelérés és rajta való túljutás ugyanúgy esélyes. Innenső partján egy terebélyes fa. A magból pár év alatt kis hajlékony csemete lett, melynek leveleit első években még számolom. Ahogy lehet, hisz a levelek napról napra, évről évre egyre számosabbak.

Domokos Johanna 51

ITT REPÜLHETEK E HAJNALBAN VELE

Egy ágáról most két madár leszek, és száguldunk különböző irányokban az udvar, a fa, a patak és a körülötte levő vörös hajlatú dombok felett. A szem úgy lát, mint két madaré. A lélegzet úgy fénylik, mint messzire járó sauridáé. És alant évek, mikor fáj számon tartani leveleket, eseményeket. Mindenik úgy bomol ki egymásból, hogy alig van kezdet, alig van vég, és nincs kedve senkinek, újból ugyanazokat átélni.

Az utazás sokkal hamarabb kezdődik, mint ideje. Az utazás sokkal később fejeződik be, mint behúzott kapu. Túhegynyi pillanat lábait időtenger nyaldossa. Amint arra gondolok, hogy N: milyen történéseken ment át, látni kezdek egy piros testű nőt. Gyermekei vannak, de mikor születtek meg, és hogyan. Távozói mikor haltak meg, hogyan. És az élővilág miként omlott össze? Látom az arcokat, érzem a testben kicsapódó hullámokat, mint harmatpontot elért páratartalom. Valaminek a kezdetén vagyok, melyben jelen kell lennem. Valaminek a végén, melyben a az erőszakos kéznek le kell állítania mozdulatait. Próbálok rejtegetni a remegést. Próbálok mentetegetni a remegést. Állni az ütközetet a tudott és nem tudott között. Szelídítgetni a hétköznapok vadállatait. Meleg lehet. A méreg, mint emlékek finom ízeitől a nyál, gyűlni kezd. Az itt következő kísérletre a szívnek nincs közvetlen tapasztalata. Itt egy utolsó pillanat.

Megérintem N: szárnyát, és látom, amit lát. Jönnek az évek, a kevés virágú, évszak nélküli, préselt lemezű évek emberek sivatagában. Az egész romhalmaz, tákolt, foldozott. A szegénységnek nem a szépséges, nyugalmas alakja, hanem összezavarodottságának szívmarkoló képe. De ezt a felszissenést hamar igyekszik szívünk másként is megélni. A szemem e képekkel becsukódik. A szenvedés magába zárul, mely előbb egyre rosszabb, elviselhetetlenebb, majd mégis kissé jobb lesz, végül még derűs is. Megszokott nyomorból átkerülhetnek a hétköznapok a változóba, a jelennel megbűvöltbe, hol a képzelet a reményt előkéri, és az apró lépésekre való figyelésben virágok, utcák, házak, remények nőnek ki. Ezt az utat a kihullók szürke csontjai tartják össze,

mint lukas tégláknak irányt adó betonpántok, és a megszokottság miatt nem lehet látni, hogy ami kell, az mind jelen, tele nemcsak szenvedéssel.

52 A megvilágítás kissé erősödik, illatok tombolnak, lábaim harmattól nedvesek. A házaktól nyugatra domb vezet fel egy erdőhöz, és ezt a domb felgyúrte földpaplant boldogan lepik el bogarak, virágok, füvek. Háborúk, éhségek, veszekedések közötti nyugalmas időt élnek, igyekeznek saját idejük alatt a pillanat örömére lenni. A domb közepén, mintha mértékegységnek, vagy a lefelé rohanók megállójaként, vaskos fa áll, mely egyszerre láthatóan ágaz a föld alá és a föld fölé. Síelő, szánkázó gyerekek legtöbbször itt feleznék a pályát, és venne újabb bátorságlendületet, vagy reszketne, hogy hogyan állítsa félre a fát az útjából. De itt nincs tél. A fa mellett nehéz csak úgy elpillantani. Levelei olyan dúsak, hogy kívülről nem láthatóak az ágak, de ha alá behajolok, rengeteg vékony kúszó indával rendelkezik, melyek a vastagabb ágakat burokként körbefonják. A törzs háromfelé nyújtózik, és utána kezdődik az a kusza szétáradás, mely egészen elnyúlt lombfelhőt emel az égre. A hajnali fényben ez olyan, mint paplan alól kidugott borzas fej, mely hajszálainak erőssége idősebb valakit sejtet. Leginkább N: hajához hasonlít. Állaga olyan, mint az útra készülő pitypang repülőszőrös szálai. Halottas ágy kávján fog majd N: így ülni kissé hullámos, hátrafésült, kontyba font hajjal, mint akit az érkező szél ráncigálás nélkül szétszórhatja a tájban. Mikor N:nek egy dombra kellett gondolnia, ezt a tájat látta, mikor meg erdőre, e domb fölötti erdei ösvényeken találta magát, melyről vissza lehetett pillantani elődei házaira, hegyeire, még a nagy óceánra is. És most itt lehetek e hajnalban vele.

Ahogy dolgokat latolgatva repkedünk, figyelmem N: megszokott útjaira irányul. Lassan a hatalmas fa szokatlan színekkel szívja meg magát, és átüti magát a képen. Megint nem látni az ismerttet, hanem egy legelőszőr felöltölt, melynek még nincs neve és alakja sem, és minden érzéket ki kell nyitnom ahhoz, hogy be tudjam fogadni. Ahogy egyre nagyobbodik a képen, sejtett és képzelt világok határán lebegek. Nem kínoz a látás, a kimondás. A látók és kimondók anyói alszanak még. A pár fehér virágot rejtő lombkoronát a ketős látótérrel való nézés sem tudja egészen átölelni. A fa egyik ágán ott van N:. Nem nézek rá, mert érzem, nézéssel nem azt látnám, amit kellene. A képen egy átsuhanó harmadikkal vagyunk, és mindenikünk nézőpontjába belekeveredhetem. A tekintet még mindig az ág utak és a hatalmas levelek mozgásától kitöltött. Hirtelen rút emberi arc villan át, fura szerkezetű szemüveggel, mely alatt nem is lehet tudni szem van-e vagy gépezet. Ránk néz. Mielőtt megdöbbenénk, és jelöltté válhatna bennünk az érzés, visszasiklik a fa egészére a tekintetünk, mintha misem történt volna. A döbbenetből

kiemel a fa szokatlansága, rebbenek tovább, és nem akarom megállítani az előbb épp átsuhanót. Hová mehetett, mivé válhatott. Ki siethetne át ilyenkor e tájon, mintsem a romlandó idők ura, aki kimeríti az energiaforrásokat, ma-
rónan éhessé tesz minket, indulatosokká, aki maga is többmilliárd mu-
landó testünkben nyitja fel szemét nap mint nap.

53

A fa köré virágokat gondolok, és röptünkben elkezdem szedni őket N:nek, ki gondolatban imént arra kért, hogy friss csokor legyen erdei otthonában. „Máskor is elszállhatsz ide, ám rosszkedvvel ne érkezz. Ha félúton nem tűnik el szomorúságod, akkor a nagy fánál fordulj vissza.” A falakat átítatja a fák, az avar és rozmaryingól és zsályából készült füstölő illata. Készítésükhöz részletes utasítás: „Kérlek, ne érintsd az összetevők szárait – mutatató ujjaddal... előbb bal kézzel helyezd őket a tálcára... majd kötözd az ágacskákat – összesen száznyolc levelecskével rajta – egy kötegebe... csak lassan fűjjad a meggyújtott kötegeket... parázkirajzolódásokból olvass, és mesélj nekem...” Az alacsony ajtó keretén egy mondat, melyet belépés előtt halkán mormolok. Idegen szavak ezek, nem értem őket, de lelkesen ismételve, hogy máskor is tudjam, mikor új térbe kell belépnem. Ez legyen az én csengőm, az az érzés, hogy az újban, régiben nincs mitől félnem. Az emberek közötti egyedüllétől, mellyel nem tudok mit kezdeni, az esti sötétől, melyben a gyerekek el kell minél hamarább aludnia, a félelmetes álmoktól, melyekből valami hasonlóra kell felébrednie, és az új helyektől, melyek kegyetlen szokásait is fel kell fedeznie. Amikor valami új történik, megfeszült figyelemmel kell a fonalak válogatását végezni. Ezek a szálak akkor is kicsúszhatnak a kézből, mikor már hozzájuk szoktunk. „Ha a virágmagba beköltözik egy lélek, vajon mi nőhet ki?” – törte meg N: a csendet mellettem. Nincs sok tárgy e térben, számbavételükre ietség nem űz. Ha már ide repültünk, jó elidőzni.

Új Forrás 2019/7 – Domokos Johanna: Itt repülhetek e hajnalban veled

Családjáról N: néhány képet őrzött meg. Egyikükön az apai nagypapa, ki korán meghalt, és néhány magasztaló tetten kívül, csak az maradt fenn, hogy tü-
zérként két háborút átélt. Mellette nagyanyja, ki marószódát ivott, hogy fel-
hívja nagypapa figyelmét, mert oly szerelmes volt belé. Mert inkább halál, ha
őt nem akarja az a legény. És aki életben marad, annak vágya beteljesül. Egy
másikon anyai nagyszülők. E nagyapával sokszor találkozott. Inasként távoli
vidéken szolgált, ahol a tanoncok koporsókban aludtak télen-nyáron a mű-
helyben, melyben nem volt fűtés. Aztán bujkálások a háborúba sorozás elöl,
és utána az új rendszernek szolgálni valamelyest. Ő furcsa gyerekek tartotta
unokáját, ki teljesen öntudatlanul mindig valami tilosba hágott. Nem tudom
figyelni a történeteket. Sokkal nehezebb a zeneinél az élet szimfóniájából

kihallani a hegedűsüket, zongorásokat és a számos nem ismert, meg nem nevezett hangszerest. Az értelem érzéséhez rálátásokra van szükség. Amint a meditatív figyelem alábbhagy, mint visszahúzódó alsó hullámok a következő nagy csapás előtt, nyugtalan világok tűnnek elő. A mozdulatok szög-

54 letesek, hirtelen indulatok, mint villogó fényben, fel-felbukkannak, és nincsen meg az a rálátás, mellyel az eseményt ki tudnám emelni a saját szempontom szerinti értelmezésből. Olyan ez az energia, mint megriasztott madár, mely addig verdes, amíg a bozontosban egy kis légtér még nyílik előtte. Nemsokára szárnyai mégis megakadnak az ágakban, és a fájdalommal együtt kitör belőle a kétségbeesés, a düh. Megfeledkezem az időtlen védettségről, melynek terébe gyerekeimet, világomat helyezhetném, a nyugalom erős oltalmába, mely vándorlásba tartja a vándorlót. Megengedi leválasztani a történéseket mozgatóiról, meglátni mozgatóin a féken tartókat és a gyorsítókat, és ezek meglátásával megjelenik a jó érzés, a biztonság, mely megóv minket és a velünk levőket az éretlen ütközéstől. N: miután az elődeiről mesélt, felnőttkoránál abbahagyta a fonalat, hiába lenne nekünk most erre is időnk, és ehhez is mély kötődésünk. Az évek szótlanságának nehéz csendje a képzeletet visszafogja. „Nem érdekesek a háborúk, a politikai korszakok, a járványok”- sugallják. Van, amikor könnyebb mesélni embereinkről. Ekkor máris valamennyire idegenként kell megjelenüink. Az eltávolodás rálátást adhat. De közelről is fel lehet öltetni az arcokat, belülről nézni, és kinyitni őket. Az elődök útjait újból életre kelteni, fiúk, lányok szülessenek, és általuk erősödjön bennem a lét. Minek kell változnia ahhoz, hogy az élet ne csak hologramnak és szomorú ismétlődésnek tűnjön. Bebukunk az elhagyott, de kicsit tovább vándorolt világba, útravalónk az idekötő szorongás, és aztán egy következő fordulattól szétszóródunk még inkább össze nem illeszthető darabokká.

A lak kevés tárgyát néhány mozdulattal a porrétegtől letöröljük. Fényképdoboz mellett csengő. A szekrényben néhány edény, az asztalon gyertya. A szék mellett ágy, melyben meg kell nézmem, hogy milyen állat vert tanyát. Csúszómászó állatok vannak a falon is bőven. Az ágy sarkában most egy kígyópár honol, egymásba tekeredve hirtelen ránk merednek. Ezeknek most a szemébe kell nézni. Látom bennük az embereket, akik N:hoz tanácsot kérni, meggyógyulni vagy öngazolást kapni jöttek. Válaszai jól és rosszul félreértődtek, mert más válasza legtöbbször befogadhatatlan. Mindenesetre sokan felépültek. Beszélgetések, melyek nem két irányba folyó folyók voltak. Igen, minél inkább menekülünk a kérdezők elől, annál inkább lasszókérdések repülnek felénk.

N: soha nem beszélt a hétköznapi valóságról, hisz az túl törekeny és lényegtelenül múltékony. Szerinte érdektelen. Amiről beszélni tudott, az a mélyen

húzódó medrek medre. Az emberek érezték, hogy ide leemelt szavai, és felvívó gémeskútnyakú mondatai frissítik a lelket. És gyűlölték őt, vagy szerették. A kút lehet kénes savaktól, maró olajoktól is felperzselve, mégis a belenézés lehetősége odajárókat vonz maga köré. Meglehetünk a folyamatosan tarthatatlan állapotokban is, és a felém néző pácienseket a saját hátuk mögött állók hosszú sora felé fordítom. Add tovább, amit itt kaptál. A megbocsájtást. Jobban nem tudtak cselekedni. Lassan oldódni kezd a kép merevsége, szomorúsága. Átölelik egymást, érzem, hogy most szív a szívbe áramoltat, igazán adni tudnak, és kapni, Egy zárlat feloldódott. Nagy megkönnyebbülés nekem is. A férfiakhoz odajönnek a nejek, apához odajön anya, beszélgetnek, ünnepi hangulat van. Valahol ott vannak a testvéreim. A képen kívülre állva nézem a meghittségét. Szerelem vízből pálinkáznak, és ez a feloldozás előzönlí az egész világot. Látom, hogy az egész világon egymásra találnak az egymást addig még soha meg nem találók. Szeretetlenben, szerelemben. Finoman, szépen beszélgetnek, kurjantgatnak, és vannak, akik a magasban táncra perdülnek.

Amint megbocsájtanak, kirepülünk az ablakon, át az erdőn, és eltűnünk a pirkadó ég ezüstfehér villanásaiban. Semmi másra nem figyelünk, mint a majdnem szünet nélkül csattanó villámokkal teli égboltra, miközben repülünk lélek a lélekben. A vihar hatalmas csapkodása mindkettőnk nevében szabdalja a teret. Villámok mindenfelől egyre közelebb kezdenek szorulni hozzánk, és hangjaikkal ijesztgetni. Tétován keresgélnek, előbb fényt adva az útnak, de még töltést nem. Csak a célpont megtalálásakor csattantják el ostoruk. Látvánnyal, hanggal együtt fokozódik a szél, közeledik az eső, majd zápor, jégeső, és mi ennek a dobozában rázkódunk, mintha kétszer hatosra remélne a dobó. Sodor magával a gyorsan változó, virágait, gyümölcsseit megvámoló átrendező idő, mely olykor engedi, hogy letekintsünk lábaink alá a földre és beletekintsünk veszteségeinkbe. A válságot a képzelet hamarabb megérzi, és ami bennünk most tombol, az a majdan lecsupaszodó nagyvilág vonaglása. És ez a kettő annyira egy, és ezt mi annyira tudjuk, hogy legyőzhetetlennek, értelmetlennek tűnik minden. Csak a válság nem az egyetlen realitás, amihez közük van, még akkor sem, ha oly kiterjesztetten árad, hogy minden más forrást magába old. „Majd örülni fogsz a megtapasztalt szűk éveidnek” – hallom N:t, ki nekem mindig a legmeghökkentőbb és leghihetlenebb parabolákat tudta mondani – „majd örülni fogsz sérelmeidnek, különcségednek”. Menynyire hihető a mese jó vége, amikor a testtől, a kiismerhetetlen éntől, a saját környezettől távol vagyunk, és nemcsak velük, de a lehetővel is harcban állunk. Minden kívülre reked, a magunkra figyelő nézőpont is. Így a gyerek azt

gondolja, hogy a testben nincs helye, hogy az énben nincs helye, hogy a környezetében nincs helye, és hogy nincs olyan boldog, igazán tágas hely, melyben helyére tudna találni minden.

56 Szárnyalunk, vergődünk hosszú időn át, és amikor már nem gondolunk rá, a vihar hátunk mögött marad. Aransárga hegydombok föl érvé az út jobb oldalán a kiszáradt tarló vörös cicabundára emlékeztet. A szemeknek csak siettetett, lihegő pillantások jutnak, hirtelen pillantások, melyben a szemérmes félrenézés éppúgy izgató, mint az érintés. Ízlelem ezt a megnyitott horizontot, a végeleáthatatlan teret, mely nem köti le a figyelmet, hanem kioldja. Mint azok a beszélgetések, ahol a hangos maga a jelentés nélküli, és a néma az a követhető, az az előhívható, melynek vonalán az öröm-üresség vetíti magát, fogalom és alak nélküli cseppek hullnak a lélek tenyerébe. A sárga szörme még az út bal oldalára kissé átfut, de hamarosan megáll. Narancsligetek, szőlő lugasok ismétlődő táblákban. Az úthoz úgy bújnak oda, hogy a sárgájában még kissé elveszthessenek, mert hozzásimulás nélkül ők sem lehetnek. A hegydombok mögött csak sejtem, mi lehet. Homokos partú, hideg vízű óceán, melybe belebukunk. Érzem, süllyedünk.

Süllyedünk, mint medúza, mely elveszítette nemcsak szárnyait, hanem csápjait is, és csak egy nagy fejteste van. A víz felerősíti az emlékezést, bár a megmásítás porával is keveri. „Ezt a kettőt meg kellene különböztetni”, mondja N.:. Elég a megkülönböztetés ahhoz, hogy végezni lehessen e csonka medúza ereszkedő mozdulatlanságával, mely a képen testemmel együtt süllyed. Nem úgy, mint fa a szélben, ki a túlrángató pontnál visszaveszi ágait, megint a sor elejére teszi őket, és továbbírja velük a történeteit.

Van olyan történés, melynek lehet engedni, mert utána erősebb a kihajtás. És van olyan, mely rászorol a testre, és nem mozdulhat a szárny. Valakinek csak sikerül lemennie az óceán fenekére, a lelkiismeret nullpontjára. Mint nagyapámnak, ki most sem akarja magát a birtokviszonyomhoz adni. Csak ismételteti az általa megéltet ahhoz, hogy a védekezésre, a kívüllálásra ne legyen semmi esély. Hatásos ebből elindulni. A nulla-számolásból. A hullaszámolásból. Magunk megértését ott keresni, ahol csak szenvedés van. Nem az erőszakosok oldaláról. A medúzáról legeslegmélyen képzelhetem-e, hogy visszanyeri tapogató karjait? Ennyire érzékeny vagyok az idetartozásra? A sziget, ahonnan jöttem, bevonja ragacos hálóiával az odamenőket, és kábítja. Mint leprásokról, ettől lehullnak a végtagok. Eldurvulnak a szavak, kőkupac a szájban. Valami ehhez a fuldokláshoz már hozzászoktatott. Megszólaláshoz torkom elszorul, és kapálódzik a szív. Tajtékos vizekben alábukva azóta vagyunk, mióta nem hisszük, hogy van megérkezés. A távozást sorsnak

tűnik; a másik szigetre való megérkezés lehetetlennek. A lehetetlen fájdalmát annak elfogadása oldja, a jelen elfogadása meg a helykeresést. Ebből lesz az én nullpontom, melybe a medúza mint mentőövbe talán belekapaszkozhat. Sűrűsödik a pillanat, és most olyan a kép, mint két perspektíva közé beszorítva. Kiadja az egyik az óceán mélyének, míg a másik a nullpontonól való elrugaszkodás képtelenségének. Milyen az értetlenségbe, a levegőnélküliségbe bezárva lenni? A feltett kérdéssel újra és újra élem a kérdést. Enyém e tapasztalat. Ahogy behunytt szemem követi a gomolygó eseményeket, égni kezdenek a hegek. Érzem a levágott karokat, szárnyakat, a sebekbe temetett rémképeket, és a megállíthatatlanul rájuk rakódókat, melyek vérlávaként bugyognak. A határvonal fájdalmának ajánléka a felpörgetett észlelés.

A vízből való felbukás után kiver a fáradtság, melyhez egyben a levegő valamelyest boldog megélése társul. A parton kissé szemérmesen az emberek félrenéznek. Madarakként állok köztük. Sorsszerű, sodort meztelenségben. Egyedi utak mind pengeélek. Egyensúlyozásban iskolázott lenni. Sebeink védőréteg nélkül nem bírják soká. Védőréteg a már kitörtetett úton való járás, vagy a letéréshez, változáshoz való bátorság. Vár ránk a sodortatott sorsszerűség képleteinek megfigyelése és nem-érintése. Amennyire csak lehetséges. Itt az emlékek mélyen történnek a pengeélek élesedésében és csattanásában. Erősített figyelem kell, miközben bevérzik a gyomor, kómába esik a műtött, és a halotról leloppják az utolsó tárgyat. Gyorsan, mert ha visszatérnek, akkor úgyis annak fognak örülni.

N: figyeli képzeletem csapongását, és homályos képeimet egyenként szépen előhívva tűzbe teszi. És én engedek, mint egészen kis gyerek, kítől az elvett játék megszűnik lenni. Amikor most újra meglát N:, mozdulataimban, hangomban zavartság. Milyen szögbe állítsam be történetét? Ő, aki az óceánon túlra távozik, miközben minket keres. Ő, aki néma és most nyugtalan: ez a vadász és vad játék, melyben a szerepek állandóan cserélődnek. Ez az alkalom teret engedne a feloldó játéknak is, és arra gondolok, hogy minden örömet, amit vele megéltem, átemelem a boldogságot gyűjtő másvilágba, hogy onnan majd áradjon oda, hol hiányzik. Erre az átemelésre nagyon kell figyelnem, hogy zavartságom nyitottsággá váljon. Hogy az idő értető idő legyen, leülepedő idő, mert a velem való találkozás mindent felkavar. És olykor annyira repdes a szív, hogy alig lehet a lélegzet útját hosszítani. Lélegzetünk úgy fénylik, mint messzire járt madaraké. És alant olyan felhők és levegőgek, melyek átszelése közben az élet áttekinthetőnek látszik. Lelassított pillanatokra vágyok, lebontott mozgásokra, míg fel nem emel a

nyugalom. De itt egy egészen más érzés: hogy N: valóban nincs jól. Hol van? Hogy van? Iszonyatos szívdob-dübörgés, ajtók csapódása. Valakit öltöztetnek. Menyasszonyidő. Szenvedésidő. Údvidő. Ravatal?

58 Mintha azért jönnének elő e kékes-fehéres képek, hogy elindíthassák a kiáramlást, melynek eleinte nagy a hordaléka, és csak sejteni a finomságát. Az érzés most nem a hordalékon van, hanem az illatokon, mely megvezet. Összekeveredik az egy és kettő. Hosszúnak tűnő évekből egy érzet lesz, akihez beszélhetsz, míg amaz nem válaszol. Először leválik az elérhető az elérhetlentől, a tovább menő az lemaradótól. Gyönyörűnek őrzött arcok is átsuhannak, és sok-sok apró csönd, melyek bárhová nézve csak az oldalsó látószögben maradnak jelen. Míg szüntelen látnivalót teremtek magam körül, végükre járni nem lehet. Míg az időt ketyegő órával hordozom, rajta kívül kerülni nem lehet. Az oldalsó páholyban vannak még néhányan. Szurkolnak nekem. Nem tudom, hogyan lesz tovább. Hogy aki nincs már, az egyszer visszatér? Addig nehéz a csend, míg a páholy meg nem telik. Ezután onnan nyílik meg színtere, mi az előadás után megint megüresedik.

A felhőkben egymásból egymásba gomolyognak képeink, és érzem, hogy nem tudok ezüst szemmel járni, a szörnyülködés szakadécai beszívják a látás minden erejét. Nem lehet elmondani, mert a képek ragacsos rétegeibe beleragad az értelem, és ennek saját vergődésével a lényeg. Valaki megint leselkedik, szörnyűségek oly nehéz hírére érzékeli, hogy ép ésszel megragadja a vasvillát, rohan, szalad valaki felé, és amint nekiütközik, eszméletem veszítem. Imák, dobok, angyalok és hóhérok hangjainak egybeolvadása. Nagy jelképekbe behullunk mind, és azt hisszük, hogy mások okozzák a történést. Aki a szétválasztáshoz értettek, nincsenek velünk. A tűz sokkal nagyobb méretű, mintsem azt az egymásra való mutogatással oltani lehetne.

Lángkoszorú közepén piros testű nő táncol. Bokája körül mélyen szóló csengők, könyökén és csuklóján csilingelő magas hangú érmék, derekán, melle alatt és nyakán ékszerek. Szőrzete nincs. Haját magasba öleli díszes fejéke, mintha az égiek hajszálvékony szálakon átbújva ölténének benne testet. A talaj véres hús, táncal tapodja, könnyed papucs az eltiprás. Bal kezében koponya, velővel teli, kicsorduló, vállára vetett csontoktól zörgő bot, jobb kezében éles kés. Mosolyában vámpírfogak. Előtűnni és elhomályosulni látszik a lángnyelvek fényében, és a szem lecsukott héjának vöröse teljesen felszívja a táncolót, majd a fehérré váló háttérből többedmagával visszaengedi. És míg a fehérek körben állnak, táncot járó csontvázakat, feketén tomboló férfit, lángon átugró szarvasokat, egymás vérmézét szívó szerelmesek képét villogtatják a füsttől, a képzelettől mart szemek. És látom, N: közeleg felém.

Egyik keze integet, másikban kosár. Lángoló virágokat hoz, gyümölcsöket. „Az égis éró fa virágaiban levő gyémántmagban rejtőzik az emlék. Alatta táncolunk, és mikor zenénk felhangzik oda, a fa álmodni kezd, és gyümölcsébe bújnak az emlékek, és ha leemelsz egyet, megnézheted mi történt velem hetedhét határon túl”. A látásról az érzékeltet alig lehet lebontani. Úgy eszmélek e képtől magamra, mint a most születő idő. Rápillantottan máris zsúfoltságig tele van elmúlt és eljövő őszökkel, tavaszokkal, eddig hozott sorsokkal, azok minden egyes rezzenstével – mint végtelen háló, mely csomópontjaiban visszatükröző kristály jegyzi magában a másikat. Az idő pontja az időtlenül. Ezért véget nem érhetően van addig, míg időnek nézik. Ott a gyerekkori szolgálás, az inasévek, a háborúkat megjárt és túlélő nagyapa, szerelméért marószódát ívó N:, költözések, a sok élő és eltemetett gyerek, iskolai bentlakások éhe, lelki magánya, megalkuvások, anyanyelvért, akcentusért való szidalmazások, titkos esti puszogások. Az idő nem folyosóból áll, hanem a sorsra kerültek és kerülendők töredezett lépcsőcsíkjaiból.

A táncoló nő van megint előttem. Mozdulatai visszafelé haladnak az időben, míg egy középkori szobába nem ér. A leselkedő megint csak szörnyűséget lát. Az értetlenség félelme eltorzíja a történetet, és az összefonódásból a kint látja. Perverziót. Magába másolja, szótárát, beszédét átítatja. Ezen a középkori szobán halad át a nézés. Mindegy. A szív összeszorul, és a fejbe ugrik egy kép, melyen a lepel a táncolni már nem tudó testen feszül. Annyira szorít, hogy kizárólag a testből is az anyagot tudja csak behatárolni. E képből nem lehet figyelmen kívül hagyni a történelmi időt, de lefejtetni igen, hogy az elszorított testrészekbe ismét keringeni kezdjen a tánc, és kinőjenek a szárnyak.

Minek a járatait rejti e tánc, melyben a forma nem uralkodik. Inkább csak teret teremt a lendületnek, mely oly régen készülődik. A fehér puha, mint paplan, és csendjében hallani lehet a simogatás megindulását, a paplan lassan, hosszasan lüktető sercegését. Nem bontom le a benyomás jelképességét az apró dolgoktól való eltávolodástól, a távlat megnyílásától, melyben dombgerincek megnyíló végtagjai kibontják ölelésükkel a szárguldo eget. Nem nyugszik még a tér, horizontpontjait állandóan küldi felém, hogy újabb szemeket bontson, melyek résein ömlik be nem a forma, hanem a fény. Bárhová történhet az elmozdulás! E döbbenet nem enged, és amint karjaimban, testemben követem a mozgást, érzem, hogy nem is én irányítom, hanem ráta-láltam egy mozdulatra, mely rám ügyelve, engem gyógyítva, védve visz. A táncba beleférnek a galaxisok, és azon túliak is, minden magához húzó és távlatot engedő viszony.

A terebélyes fa ágai megérintik az égen vékonyan elnyúló felhőt, N: ősz haját. Lélegzem, és a levegő könnyűnek tűnik, keresem az idegenséget az arcomon, mely megnehezítené a beszédet, de a tánc hatása másként bomlik tovább.

Házasság. Gyerekek. Szülők. Teendők. Magány. Minden oly pontosan
60 hibádzik, hogy csak bele kelljen lépni, és hozzáadni a személyes színeket. Az összeállítás melyik hangon szól? Az átélés nem a felületi zárlatokat keresi, hanem az együttérzésből fakadó megértést. Azon a ponton, ahol nem keressük a partot, mégis szilárdan állunk. Ez a mindig meglévő ajándéka a képzeletnek. Állunk a lövészárkokban, és süvöltenek mellettünk a golyók, állunk a gázkamrák és biztonsági szervezetek várakozó szobáiban, ki-be lukasztjuk a földet, mint kukac az almát, míg az élet szenvedéseit mellőzhető kellékeknek vesszük. El-elcsodálkozunk egy apró mozzanaton, az előbúvó szű cikkcakkos útján a fa kérgének belső oldalán, melynek ürege a sűrű lombzathoz felvezetve egy magasan száguldó felhőt céloz meg, és ezt szemlélve a luk belopakodik a még üresebb csendbe. Mint teatöltés közben keletkezett száz meg száz apró kis gyöngyszem, egymásba pattanunk, míg végül minden eltűnik.

Madártávlatból N:-t látom megint, és amint a táj változik körülötte. A patak-nál elfogy az erdők-mezők gomolyájából letekeredett hosszú cérna. A fák száradó leveleit megcsípi a fagy. A színek visszahúzódtak, és olyan lesz a táj, mint arany-ezüstben játszó filmen. Oldalt rokonok, ismerősök fehér háza. Sorukat csukott szemmel is számon tarthatom, a kerítések résein betűző napfény melegét házak hideg árnyéka tagolja. Közben az érett ősz illata, melyen átüt egy másik szag. Ahogy a szél ölelgetni kezdi erősebb fuvallataival a fákat, a levelek sűrűn peregni kezdenek, és a földön hangosan koppannak. Lélegzetviesszafojtva figyelek. N: mellé állok. Leveleivel morzszik kedveseinknek az idő, hogy jöjjenek hozzánk, jöjjenek táncba. Ez a kopogtatásorkán hangja annak a rengeteg lélekbebújásnak, mellyel megnyilvánul körülöttünk a tér. N: fújni kezd egy kis orkánszelet, hogy a hulló levelek még tovább kavarodjanak, és koccanjanak egymásnak a légben. És én is úgy teszek, míg felmenőinkre, utódainkra, sorsunka várunk. És a várakozás megszívja magát örömmel, mint ahogy e hajnal elszívta magának a színeket, illatokat. Hogy bármiképp is történjen a találkozás, az egymásnak nyújtott beágyazódás öröme mindenkit átöleljen. Lehunyt szemmel fogom N: kezét, és érzem, valaki megfogja másik kezem. Nem kell kinyitnom a szemem, tudom, anyám, és érzem, hogy nemcsak két kezünk van, hanem annyi, amennyivel mások kezét megfogjuk, és kéz kezét fogva sokasodunk, és táncba kezdünk, be nem tanított, mindenki által tudott táncba, melyben lépéstévesztés nincs, csak szárnyalás. Egy madár leszünk, és száguldunk az udvar, a fa, a patak és a körülötte levő vörös hajlatú dombok fölél. A szemek

úgy látnak, mint egy. Lélegzetünk úgy fénylik, mint messzire emelkedőké.
És az évek úgy bomolnak ki egymásból ki, hogy alig van kezdet, alig van vég,
és újból lehet valakinek mesélni.

